

El Manifest de la IFLA/UNESCO de la Biblioteca Pública de 2022: un instrument clau al suport de les biblioteques

Discurs de presentació del Manifest de la IFLA/UNESCO de la Biblioteca Pública de 2022 en català.

21 de novembre 2022

A càrrec d'Ester Omella, cap de l'Oficina de Programació i Avaluació de Biblioteques de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, membre del Comitè Permanent de la Secció de Biblioteques Públiques de l'IFLA i membre del Comitè d'Implantació del nou Manifest Biblioteca Pública IFLA/UNESCO 2022.

Salutacions

Bon dia. És un plaer estar aquí per presentar-vos el nou Manifest de la Biblioteca Pública, que renova la missió de les biblioteques públiques.

Abans que res, voldria expressar el meu agraïment al Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, en especial a la Carme Galve i al Francesc Xavier González. I a la Marta Cano i els companys de la Gerència de Serveis de Biblioteques (GSB) de la Diputació de Barcelona, per l'oportunitat de representar la Xarxa de Biblioteques Municipals i l'IFLA. És un plaer.

L'objectiu principal d'aquesta sessió és inspirar-vos a través de les aportacions de la taula rodona i oferir-vos exemples que pugueu aplicar a les vostres biblioteques, als vostres municipis, a les vostres organitzacions.

Antecedents del nou Manifest i cuina del Manifest 2022

Em va semblar imprescindible fer una feina de reconeixement del què va suposar l'anterior Manifest. He tingut aquests darrers dies sessions molt interessants amb les persones que van treballar en l'impuls de l'anterior Manifest i amb responsabilitat en el seu desplegament a les biblioteques del nostre país.

Tothom coincideix a assenyalar que l'anterior Manifest de l'any 1994 va **contribuir a impulsar** la Biblioteca Pública al nostre país, "identificant una missió i uns valors, que van ser i han estat compartits per tota la comunitat bibliotecària. El document va encertar en el to i els continguts. **Va connectar**".

El Manifest ens va ajudar molt a fer un salt important cap al model¹ de les biblioteques que tenim ara. Després va venir el pla de Biblioteques de Barcelona. Avui s'està presentant el nou Pla director de les biblioteques de Barcelona, que ja recull aquest model.

Tots coincideixen en afirmar que el Manifest de IFLA/UNESCO de 1994 va ser aprovat en un moment en que s'estava treballant intensament en el desenvolupament bibliotecari i que va establir les bases que ens permeten presentar avui l'accessibilitat a la cultura, la formació i la informació, essència dels serveis de la biblioteca pública com a manifestació del principi d'igualtat i de respecte als drets fonamentals. El Manifest del 2022 ho reforça en l'àmbit de la inclusivitat i de la participació cívica. Es destaca la importància de la funció comunitària de la biblioteca.

¹ <https://www.diba.cat/biblioteques/model-xbm>

Com s'ha fet?

Amb una **enquesta global** per recollir l'opinió professional a nivell internacional. Es buscava que el nou Manifest fos útil i fos implementable.

Tal com us ha explicat la Xianhong Hu, un cop que la Secció de Biblioteques Públiques de la IFLA en va elaborar el primer esborrany, es va presentar a la **UNESCO**, que se l'ha fet seu, i enllaça amb les seves polítiques culturals, educatives i científiques. El nou text ha estat també presentat a l'Assemblea General de l'**ONU**, per la seva rellevància per a l'educació permanent.

Al darrer Congrés IFLA de Dublín 2022 es va presentar i es va organitzar una sessió de treball per recollir **propostes d'implementació** i on es van **exposar visions** des de diferents realitats territorials.

És un honor poder dir que estem posant una data a la història del Manifest:

28 juliol 2022: presentació a la IFLA- Dublín

17 setembre 2022 : presentació a l'assemblea de la ONU, New York

21 de novembre 2022: presentació a Barcelona

Per què calia actualitzar el Manifest?

Estem vivint moments de canvis profunds, d'inflexió de la societat, són canvis equiparables a l'època de la Industrialització, ens diuen. Aquests canvis es manifesten en:

- El coneixement i la informació, que han esdevingut conceptes clau: l'ús de matèries primàries i massives per prendre decisions és un repte de totes les professions i de la nostra en concret n'és un element central
- La multiplicació de les fonts d'informació, les dades, els suports, la desinformació, les *fake news* (notícies falses).
- La diferent manera de relacionar-nos, de produir, de gestionar el què passa al nostre entorn. La ciutadania assumeix un paper més actiu.

La nostra societat, en general, ha canviat molt.

Tal com ens marca el Pla de Mandat de la Diputació de Barcelona, els principals reptes pel desplegament de polítiques públiques són:

- La inclusivitat i el respecte pel medi ambient
La nova normalitat ha de ser més inclusiva socialment i més respectuosa amb el medi ambient, tot garantint la dinamització econòmica en tots els pobles i ciutats.
- La inclusió digital
Les noves tecnologies són oportunitats, però requereixen la capacitat de governar-les: suposen canvis en el món laboral, en l'àmbit de la privacitat i en la relació amb les institucions. El risc d'esclatxa digital obliga les biblioteques a assumir un rol protagonista.
- L'envelliment de la població
El 2030 un de cada tres habitants de la demarcació de Barcelona tindrà més de 60 anys. Això comporta grans reptes a tots els nivells: esclatxa digital, atenció a les cures, solitud no volguda, etc.
- La diversitat cultural, funcional i de gènere
Tot i que el percentatge de població estrangera creix de manera menys pronunciada

que fa uns anys, existeixen diferències molt significatives entre municipis i barris que obliguen a oferir aproximacions diferents.

Calia reflectir aquests canvis en el nou Manifest. És per això que hi ha un concepte que ha estat present durant tota l'elaboració del nou Manifest: la vocació de servei de les Biblioteques públiques envers la ciutadania.

En aquest sentit, cal citar el document *El valor de les biblioteques públiques en la societat*,² que fa palesa la utilitat de les biblioteques a través d'una anàlisi del context social, laboral, educatiu, econòmic, de lectura..., treball al qual donarem continuïtat de forma estratègica el proper any.

Quina biblioteca pública reflecteix el Manifest?

Em baso en un document que s'ha fet públic a la IFLA/UNESCO.

Hi ha dos eixos claus: la biblioteca ha de vetllar per la Societat del coneixement i pel Desenvolupament sostenible.

Societat del Coneixement

L'actualitzat Manifest reflecteix el paper de les biblioteques per afavorir societats del coneixement, ajudant tots els membres de la societat a **accedir, produir, crear i compartir coneixement**.

Això inclou un major èmfasi en **l'accés remot i digital a la informació** i als materials i l'accés a les competències i connectivitat necessàries per superar la **bretxa digital**. Això inclou el desenvolupament d'alfabetització mediàtica i informacional i habilitats digitals amb la voluntat de crear societats equipades, informades i democràtiques.

Surto breument del guió: A la XBM no ens és nou aquest concepte, doncs ja expliquem la Biblioteca que facilita la descoberta, l'aprenentatge al llarg de la vida, la generació de coneixement i l'enfortiment de comunitats, que manté l'essència, però innovant en conceptes de gestió pública, que situa l'usuari al centre de serveis, fent una aposta per la cocreació i la generació de coneixement dins de la Biblioteca i la vinculació a la resolució de reptes socials, bo i sabent que aquest és el paper que ens demana amb força la ciutadania. Torno al guió.

En el nou Manifest apareixen amb força conceptes de participació, empoderament, creació de comunitats, foment del pensament crític. L'aposta és per una biblioteca centrada en les persones, transformadora de l'entorn, oberta al territori.

Desenvolupament Sostenible

El Manifest afirma que, amb les seves activitats relacionades amb l'alfabetització, educació i cultura, les biblioteques contribueixen als Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides i a la construcció de societats més equitatives, humanes i sostenibles. Fa més de 100 anys, el projecte bibliotecari del nostre país ja va tenir en compte que feien falta Biblioteques per a la construcció del país, perquè la societat sigui millor.

A què em refereixo? La presentació en power point recull 3 exemples. Mostra que les biblioteques catalanes tenen molt bona salut en el treball en el seu territori. Per sort, la majoria

² <https://www.diba.cat/web/biblioteques/publicacions-i-documents/detall/-/contingut/16060163/pd-el-valor-de-les-biblioteques-publiques-en-la-societat-el-cas-de-la-xarxa-de-biblioteques-municipals>

de biblioteques del país estan molt alineades amb les estratègies municipals, tal i com veureu en la Taula rodona que us presentarà en Jordi Pascual.

Principals novetats

El rerefons: el Manifest vol esdevenir un instrument útil de la Biblioteca per a la ciutadania i pels professionals per a la defensa de la biblioteca pública.

Alguns exemples de les actualitzacions:

Versions anteriors	L'actualització
Estimular la imaginació i creativitat dels infants i dels joves.	Oferir oportunitats pel desenvolupament creatiu i estimular la imaginació, creativitat, curiositat i empatia
Crear i reforçar els hàbits de lectura en els infants des de els primers anys.	Crear i reforçar els hàbits de lectura en els infants des del naixement fins a l'edat adulta <i>Foment de l'hàbit i competència lectora- el valor social generat recau tant en els múltiples propòsits o funcions que pot tenir per l'individu (obtenció Informació, millorar habilitats, gaudir duna experiència literària, evadir-se... com en la seva contribució a la configuració de lectors crítics, de ciutadans actius, i integrats en la societat.</i>
Donar accés a la informació i al material	Proporcionar serveis, tan presencials com de forma remota a través de les tecnologies digitals
Conscienciar sobre el patrimoni cultural, valoració de les arts i descobriments científics	Preservar i oferir accés a les expressions culturals i patrimonials en la valoració de les arts, descobertes científiques, recerca i innovacions i tan tradicionals com digitals
Garantir l'accés a tot tipus d'informació comunitària	Assegurar l'accés a la informació de la comunitat i oportunitats per l'organització comunitària
Garantir la inclusió, especialment, de les comunitats en risc d'exclusió	Preservar i donar accés a les dades locals i autòctones, coneixement i patrimoni en un entorn on la comunitat pot tenir un paper actiu en la presa de decisions. <i>Exclusió social: té un caràcter dinàmic, heterogeni i multidimensional, ja que pot afectar diferents aspectes de la vida personal, social , cultural ó política d'un individu ó col·lectiu, Així, alguns individus són més vulnerables a partir acumulació de factors desavantatjosos: persones amb recursos escassos, minories ètniques, persones grans, amb discapacitat, aturats, presos, discriminació per orientació sexual...</i>
Conscienciar dels descobriments científics	Donar accés al coneixement científic, recerca i informació sobre salut i activar la participació i el desenvolupament científic
Facilitar el desenvolupament de la informació i habilitats en alfabetització informàtica	Iniciar, donar suport i participar en activitats d'alfabetització i programes per enfortir competències lectores, d' escriptura, i

	facilitar el desenvolupament de l'alfabetització mediàtica i informacional i les habilitats i alfabetització digital per a totes les persones.
--	---

La implementació del Manifest. Una responsabilitat compartida

El Manifest és un document programàtic que, perquè tingui valor, s'ha d'aterrar a les vostres biblioteques/organitzacions.

Surto breument del guió: quan expliquem el model a la nostra Xarxa, posem en valor que cada projecte és específic, que es construeix en funció de l'entorn de les prioritats municipals....quan vam identificar 15 potencials beneficis, ens imaginàvem que cada Biblioteca i municipi aprofundiria en aquells més pertinents o amb més ecosistema o més necessaris. Torno al guió.

L'encàrrec de la Secció és acompanyar les traduccions amb eines per a la implementació, que us hem preparat. Amb la idea que utilitzeu el Manifest per construir el vostre projecte (com ens deien els del 1994), pels vostres plans d'acció, de suport a la construcció del relat de ciutat.

L'aportació que em fan els tècnics de Cultura, amb qui he parlat aquets dies, destaca l'oportunitat que el Manifest ens ofereix de vincular mes les biblioteques a la resta de serveis municipals.

El Manifest insisteix molt en la col·laboració, i tant de bo ens interpel·li a les administracions que estem gestionant el servei de biblioteca.

Els proper anys haurem de demostrar que apostem per una coordinació més efectiva. I també ens hauríem de sentir interpel·lats en temes de gestió, que en altres països, han avançat més... Ens ha d'ajudar a posar de nou damunt la taula el debat sobre els perfils i competències dels professionals que hauran de gestionar les biblioteques els propers temps. I ens posa damunt la taula si empodarem suficient els professionals ara, per avançar cap aquest model. Potser a la Taula següent sortiran temes en aquest sentit.

El Manifest dona impuls als Drets culturals: repta els responsables polítics

Vull acabar amb una reflexió de la Carme Mayol....Pensem que reforça un model de biblioteca on els principis d'**inspirar, aprendre, crear i compartir** que com a col·lectiu tenim assumits, prenen major autoritat. Ha de ser un document palanca de cap a on volem anar. I per posicionar la Biblioteca a les agendes públiques. Els ajuntaments i les administracions han de treure rèdit del gran capital humà que hem construït.

Acabo amb el detall de la caixa d'eines que tindreu disponible en breu.

Moltes gràcies!

Ester Omella